

Føroyskur dansur innan skúlagátt

Oddagrein

NÚ í eina tíð hevur verið nakað av orðaskifti um føroyska dansin - antin hann skal kunna vera kravdur partur av undirvingini í fólkaskúlanum - ella foreldur kunnu fáa børn síni fítrikin fyrri at vera við í føroyskum dansi.

FØROYSKI dansurin er ein týðandi táttur í okkara mentan, og tað er eftir okkara tykki hugstoytt at skula hoyra og lesa eitt nú tað, sum lögtingsfólk bera fram alment í hesum máli.

Í GJÁR hevur tingkvinnu fólkafloksins í Norðoyggjum bræv í bløðunum, har hon visir á, at hon ætlar ikki, at hennara børn skulu til at dansa føroyska dans. Grundgeving hennara er tann eftir okkara tykki margháttliga - fyrri ikki at siga afturhaldskenda, at tá ommur og abbar hennara fyrri 80-85 árum síðani gjørdur av ikki longur at luttaka í føroyskum dansi, so hevur hetta líkasum gingið í arv til teirra børn og nú aftur til børnini hjá umrøddu tingkvinnu.

FYRI tað um ommur og abbar fyrri so nógvum árum síðani av eini ella aðrari orsök fingur ta fatan, at føroyskur dansur bráðdliga varð syndugur, so átti ein slík fatan ikki framhaldandi at havt fastatøkur um øll tey ættarlið, sum eru komin eftir. Hvi skulu børnini, sum vaksa upp í einum heilt øðrum samfelag enn tað, umrøddu ommur og abbar vuku upp í, "tvingast" til at liva við fatanini hjá nøkrum ávisum persónum í forðum, at føroyskur dansur er syndugur.

JAMEN, tað var eisini syndugt hjá ávisum trúðarbólkun fyrri ikki so langari tíð síðani at fara í biograf og fyrri tað at hyggja í sjónvarp. NÚ eru tíðirnar broyttar, og nú hava øll fólk, sum hoyra ávisum trúðarbólkunum til, sjónvarp, og tey ganga í biograf. Men føroyskur dansur er framvegis syndugur og bannaður. Tvs. at tað, sum kemuruttanifrú gjøgnum biografarnar og sjónvarpið er bráðdliga borbært, meðan tað, sum kemur frá okkara egna mentanar- og siðsøguliga palli, tað mugu somu fólk ikki vera við í, tí tað er syndugt.

NÚ henda tingkvinnu trívur í, hvat hennara forfedrar gjørdur og hugsadu, og leggur upp til, at nærsum 100 ára gomul fatan (misfatán) av føroyska dansinum skal vera avgerandi fyrri, hvussu vit í dag - skjótt ári 2000 uppala okkara børn, so kundi verið áhugavert at fara aftur í tíðina og spurt fólk, sum framvegis minnst, hvussu ávisir trúðarbólkar góvu føroyska dansinum mønustingin, hvat veruliga hendi. Hvi varð ein so týðandi og stóru partur av okkara mentanararvi bráðdliga syndugur? Hvi gjørdi seg til dómarar yvir hesum og „álegði“ ikki bara fólkum tá men teirra ættfólkum heilt fram til okkara dagar at venda føroyska dansinum bakið?

SIÁLVAÐI átti føroyski dansurin at verið ein náttúrlikur partur av okkara skúlaskipan so ella so. Bráðdliga at skula fritaka nøkur fyrri fáa innlit í og fatan av, hvat føroyski dansurin og kvæðini eru fyrri nakað er eftir okkara tykki skeivt. Hvat verður so tað næsta. Vit eru øll samd um, hvussu stóran týðning føroyska málið hevur. Eingin verður fítrikin fyrri at læra føroyskt. Vit vita, hvussu stóran týðning kvæðini hava fyrri nettup málið. At læra tey og triva í dansin er tí tað mest náttúrliga tingið í verðini - innan føroyska skúlagátt, og tí minnst hetta ikki sørt fundamentalismu, tá foreldur kunnu fritaka børn síni at læra um ein av grundarsteinunum undir málinum og ein av okkara størstu mentarsíðum.

TAD er bæði hugstoytt og óhugnaligt at skula fara inn í eina nýggja öld vitandi um, at tað framvegis eru fólk her á landi, sum eygleiða føroyska dansin sum synd og fanansskap. Hvat ommur og abbar hildu vera rætt fyrri 100 árum síðani, týst á ongan hátt at vera rætt í dag - tí er tað einki minni enn at gera børnum okkara og føroyskari mentan sum heild eina bjarnatænastu, tá tað kann standa foreldur fritt í at fritaka børnini at vera við í føroyskum dansi í skúla.

Sosialurin

Sjónarmið

Fiskivinnan má tryggjast

— áðrenn vit missa okkum burtur í dansinum um svarta gullið

Gloymið ikki gomlu bygðargötuna. Soleiðis segði Martin Holm sáli, tá bergholið ímillum Hvalba og Tvøroyri var veruleiki.

Og hetta er so rætt, sum tað er sagt, vit eiga ikki at gloyma tað, sum hevur havt týðning fyrri tilveru okkara bæði á sjógv og landi. Vit eiga ikki bláoygd at taka við øllum tí nýggja, sum nú floymir inn yvir landið. Vit kenna og vita, hvat ið hevur verið lívsgrundarlagið hjá okkara fólkum bæði í góðum og ringum tíðum, tá náttúran var kør og ikki fekt nógv burturúr. Men ongantið var náttúran so kør, at samfelagið og fólkid hevði nakra neyð. Gloymið ikki tað, sum bant saman, var tað sum Martin Holm sáli meinti við orðum sínum.

Vit liva í dag í einari broytingartíð. Tað tykist, sum um alt er á gosi. Ein fyrilesturin fyrri og annar eftir er um tað sokallaða svarta gullið. Tað tykist sum tað er tað, sum skal bjarga okkum og framtíðini hjá teimum, sum koma eftir okkum. Tað svarta gullið, sum møguliga finst í undirgrund okkara. Tað verður sagt, at vit mugu vera fyririkað at taka imóti, tá gullið skal útvinast, og rætt er tað, sjálvandi er tað beint. Men eitt er at vera fyririkað til at taka imóti tí svarta gullinum, men fer tað ikki at hava sín pris?

Hvussu so við tí gylta fiskinum, sum í øldir hevur verið okkara lívsgrundarlag, skulu vit bara lata okkum tøla av tí, sum verður sagt og skrivað, og sum eisini vil broyta okkara aldargamla livihátt. Tann

ungdómur, sum so fer at liva við svarta gullinum sum grundarlag, hann fer ikki at gera nakað við tað, sum annars hevur verið tað, sum hevur borið samfelagnum uppi, sum hevur verið lívsgrundarlagið undir okkara tjóð. Høvdur svarta gullið fyrst avlagð okkara samfelag á so nógvur mátar, so vendist ikki aftur til eitt samfelag, sum livdi av fiskiskapi, og har vóru vit ímillum heimsins bestu, virdir og hoyrdir. Her má rópast »Vakt í gevær«, sum Kjartan Mohr sáli so mangan tók til, tá hann ávaraði imóti tí fyrri føroyingar okkara.

Um ikki okkara politikarar her og nú taka seg saman og gera nakað við hetta alvarsmál, soleiðis at vit ikki missa okkum burtur sum fiskiveiðutjóð, so verður tað skjótt heilt galið. Veruleikin er tíverri tann, at tað er eingin, sum veruliga er greiður yvir avleiðingarnar, tí eitt er greitt, sleppa vit fiskivinnuni til frama fyrri einari oljувinnu, sum líkt er til, so verður tað, sum fæst til haldar fyrri Føroya fólk og alt samfelagið líka stökkurur hiti, sum tá kellingin gjørdi í serkin. Tað verða aðrir, sum fara við einum møguligum vinningi, vit síggja tað longu nú, stórar fyrirøkur, sum neyvan vistu, hvar Føroyar lógu, higgja nú og bíða eftir at vinna fram tað, sum er í undirgrund okkara. Og tá keldurnar eru tømdar, so sita føroyingar eftir við skrottinum.

Oljufeløgini koma ikki til okkara fyrri okkara skuld, men fyrri at fáa so

nógvan vinning og spæla vit við, uttan at vera varnir, og gloyma vit, at vit áðrenn hesa ótryggu vinnu høvdu eina fiskivinnu, sum í øldir hevur borið okkara samfelag, og sum enn er besta í heiminum, tað kann henda, um vit ikki eru varnir, at hetta oljувævintýrið ger tað, at vit detta burtur sum fiskivinnutjóð.

Tí eigur Føroya Løgting her og nú at gera nakað við okkara fiskivinnu og at gera nakað munagott fyrri tað fólkid, sum enn røkir hesa veiðu. Tað gerst við at gera hesa veiðu meira áhugaverða fyrri okkara ungdóm, soleiðis at skilja, at tey og teir, sum halda fram við fiskivinnuni, meðan dansað verður um oljугudin og tann nógvu pening, sum stökkurur er at vinna.

Tí mugu fiskivinnuvíðurskiptini gerast meira hugaligt, úrtøkan skal verða betri, ella í

øllum føri á hædd við tað, sum oljувinnan gevur. Tað er neyðugt at hetta verður gjørt, og tað skal gerast, áðrenn oljувinnan fer undir sínar boringar.

Tí eitt er greitt, tá oljukeldurnar eru tømdar, hava vit bert fiskivinnuna at venda aftur til, men sleppa vit heilt fiskivinnuni, vil eitt lívsmynstur detta burtur. Tá oljan er tømd, verður einki at byggja víðari á, um fiskivinnan verður slept.

Oljufeløgini eru komin her fyrri vinningin skyld, tey tryggja ikki tilveru føroyinga, eftir at keldurnar eru tømdar. Tíðin er inni, at Føroya Løgting nú ger greitt, hvussu framtíðin skal verða fyrri okkara fiskivinnu, og fyrri tey og teir, sum hesa vinnu røkja.

Sverre Midjord

Um lesarabrøv o.l.

Lesarabrøv og líknandi tilfar, ið verður sent okkum, skal hava avsendar, t.v.s. navn, adressu og telefonnr. Blaðstjórin skal vita, hvør skrivað hevur eisini um brøv ynskjast dulnevnd í blaðið. Vit kunnu annars ikki geva tykkum, ið skriva, vissu fyrri, at lesarabrøv viðmerkingar o.l. koma í blaðið sama dag, sum tað er móttikið. Tað veldist um tøka setiorku og pláss.

Blaðstjórin